

Örökségünk védelme és jövője 8.

Az egri vár régészeti feltárásának 100 éve – 1925–2025

tudományos konferencia

Dobó István Vármúzeum

2026. február 25–26.

DR. PETERCSÁK TIVADAR

1947-ben született Filkeházán, és 1971-ben végzett a debreceni egyetemen történelem–néprajz szakon. Muzeológus volt a sárospataki Rákóczi Múzeumban (1972–1975, múzeumigazgató a szerencsi Zempléni Múzeumban (1976–1980) és az egri Dobó István Vármúzeumban (1989–2008). 1989-től tanított az Eszterházy Károly Főiskolán, részt vett a Kulturális örökség mesterszak elindításában. 2014-től nyugalmazott egyetemi tanár. Tagja a Magyar Tudományos Akadémia Néprajztudományi Bizottságának, amelynek 2017–2021 között elnöke volt. Kutatja a paraszti gazdálkodás hagyományait, a tradicionális közösségek működését, a népművészetet, a képes levelezőlap történetét és az egri vár kultuszát. Tudományos fokozatai: PhD, Dr.habil, MTA doktora. Kutatási eredményeit 16 önálló könyvben, mintegy 400 tanulmányban publikálta, és több mint 70 tudományos kiadványt szerkesztett.

A VÁRÁSATÁSOK HELYE ÉS SZEREPE A 20. SZÁZAD ELSŐ FELÉNEK KULTUSZÉPÍTÉSÉBEN

Az 1950-ben alapított városi múzeum Dobó István Vármúzeum néven 1958-tól működik az egri várban, és az elmúlt 75 év alatt kb. 27 millió látogató kereste fel az ország egyik leglátogatottabb múzeumát. Ez annak a páratlan kultusznak köszönhető, amely a történelmi erődítménnyel kapcsolatban kialakult. Ennek alapja az 1552-es hősies várvédelem, ugyanakkor fontos megemlíteni szakrális központ szerepét is, hiszen a várban épült fel a középkori püspöki székesegyház és palota is.

A győzelem híre a 16–17. században egész Európában elterjedt. A 18. században Dobó Istvánt és társait a kereszténység védelmezőinek tartották, a 19. században pedig a nemzeti függetlenségért harcolók számára jelentettek példát. A várkultusz erősítésében legnagyobb hatása Gárdonyi Gézának és a 19–20. század fordulóján megjelent Egri csillagok című regényének volt. A 20. század elejéig a nagy történelmi eseményre emlékeztek. A 350. évfordulón, 1902-ben helyezték el a honfoglalók „szent ereklyéit” a várban Dobó síremlékéhez, „mert egymáshoz legméltóbbak ők.” 1907-ben avatták fel Dobó István szobrát a város főterén, amely helyszíne lett a megemlékező ünnepeknek. Ezekben az években fordult az érdeklődés a vár mint erődítmény és történelmi emlék felé. Ezt segítette Türk Frigyes 1906-ban megjelent Eger vára című könyve. A történelmi falak védelmének igényét erősítette, hogy a vasútépítés során jóvátehetetlen várrombolás történt. Három egri polgár – Lénárt János, Pataki Vidor János és Pálosi Ervin – 1925-ben hozzákezdett a vár tervszerű feltárásához, és célul tűzte ki a nagyközönség számára látogathatóvá tételét. Az előadás ennek fontosabb állomásait, eredményeit mutatja be, amelyek pontosították az erődítmény építéstörténetét. A földalatti kazamaták és ágyútermek bemutatásával és a kiállított ásatási leletek nyomán jelentősen megnőtt az Egerbe irányuló turizmus. A kultuszt erősítette az intézmények, szervezetek és közterületek várvédőkről történő elnevezése.